

J. V. ČIPLYTĖ

DAILININKAS KAZYS NARUŠEVIČIUS

Tapytojas Kazys Naruševičius, daugelį metų dirbęs Panevėžio mieste dailės mokytoju, savo gyvenimą paskyrė gimtojo krašto žmonėms, pedagoginei ir kūrybinei veiklai. Kazys Naruševičius - mokytojas. Kazys Naruševičius - tapytojas. Tai dvi lygiagrečios ir lygiavertės gyvenimo ir kūrybos linijos, prasmingai papildžiusios viena kitą ir vedusios šį nuoširdų ir talentingą žmogų 50-ties metų aktyvios pedagoginės veiklos ir 60-ties metų kūrybos keliu.

K.Naruševičiaus šeimos šaknys - Panevėžio krašto žemė, jo gimtinė netoli Panevėžio miesto, prie gražios Lėvens upės. K.Naruševičius gimė 1920 metų kovo 2 dieną Dūdonių kaime valstiečių šeimoje. 1932 metais baigęs Rėklių pradinę mokyklą, tėvų skatinamas, įstojo į Panevėžio berniukų gimnaziją, kurią baigė 1940 m.

Gimnazijos direktorius rašytojas kunigas Julijonas Lindė-Dobilas, mokytojai Petras Būtėnas, Leonas Kuodys, kunigas Alfonsas Lipniūnas, Povilas Puzinas, Vytautas Kairiūkštis, Mykolas Karka ir kiti pedagogai ugdė jaunuolio literatūrinius ir meninius gabumus, skatino rašyti eilėraščius, piešti, dalyvauti ateitininkų, "Meno kuopos" veikloje, dainuoti gimnazijos chore.

1940-1945 metais K.Naruševičius Vilniaus dailės akademijoje mokėsi tapybos profesorių Justino Vienožinskio ir Antano Gudaičio studijose. Tuo pat metu Vilniaus universitete studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą, meno istoriją pas profesorius Vincą Mykolaitį-Putiną, Juozą Balčikonį, Antaną Salį, Praną Skardį, Paulių Galaunę ir kitus.

1945 metų birželio pabaigoje Naruševičius buvo suimtas KGB ir iki 1946-ųjų sausio pradžios kalintas saugumo kalėjimuose. Motinos Adelės Naruševičienės begalinė meilė, didžiulės pastangos ir pasiaukojimas vieninteliam sūnui išgelbėjo Kazį nuo dešimties metų katorgos Sibire. Iš kalėjimo jis išėjo palaužta sveikata, traumotas. Liko nebaigtos studijos Dailės akademijoje, Vilniaus universitete.

1949 metų rugsėjį K.Naruševičius pradėjo dirbti dailės mokytoju Vilniaus A.Vienuolio vidurinėje mokykloje. 1950-aisiais sugrįžo gyventi į Panevėžį. 1950-1968 metais dirbo 2-ojoje (V.Žemkalnio gimnazija), 4-ojoje ("Senvagės" vid. m-kla), 5-ojoje vidurinėse mokyklose dailės mokytoju. Nuo 1964 metų K.Naruševičius dalyvavo Respublikos dailininkų kūrybos parodose: 1964 m. visose respublikinėse akvarelės parodose; 1967 m. - teminėje tapybos parodoje "Mūsų Vilnius"; 1975 m. - respublikinėje vaizduojamosios dailės darbų parodoje "Mūsų kaimas" ir M.K.Čiurlionio gimimo 100-osioms metinėms skirtoje parodoje; 1986 ir 1994 m. Šiaulių ir Druskininkų pleneruose bei kituose renginiuose. Vedamas nenuilstamo noro kuo daugiau pamatyti, parsivežti eskizų tapybos darbams, 1974 ir 1975 metais dirbo Tarptautinėse stovyklose Baškirijoje ir Tiumenėje, keliavo po Europą. Iš šių išvykų parsivežęs eskizų namuose kūrė didelius tapybos darbų ciklus, pvz., "Šveicarija" I-XI d. (1993).

Nuo pirmosios 1939 metais Panevėžio berniukų gimnazijoje surengtos personalinės parodos prabėgo šešiasdešimt metų. Dailininkas K.Naruševičius sukūrė daug tapybos ir akvarelės darbų, surengė personalinių parodų respublikoje ir užsienyje, su grupe dailininkų savo darbus eksponavo Vokietijoje, Vengrijoje, Šveicarijoje ir kitur.

Kai 1950 metais, po studijų Vilniuje, likimas lėmė

K.Naruševičiui sugrįžti į gimtinę, sunku buvo nuspėti, kaip susiklostys jo, kaip menininko, ateitis. Dabar galima drąsiai pasakyti, kad metai, praleisti Panevėžyje, K.Naruševičiui buvo produktyvūs ir kaip pedagogui, ir kaip tapytojui.

Savo gyvenimą ir kūrybinę energiją atidavęs gimtajam miestui, Kazys Naruševičius Panevėžiui tapo pasididžiavimu ir garbe.

